

RELATORIA - I JORNADA COEDUCACIÓ DEL MARESME

13 de novembre 2024

Sales d'actes del Cafè de Mar, Mataró

Organitzada pels ens locals següents: Consell Comarcal del Maresme, Ajuntament de Vilassar de Mar, Ajuntament de Canet de Mar i Ajuntament de Sant Pol de Mar.

Aquesta jornada ha estat un punt de trobada i debat de professionals de l'àmbit coeducatiu als diferents espais on aquesta present. Les institucions han estat representades per personal amb un perfil més polític i amb personal marcadament tècnic de diverses àrees (igualtat, SAI, educació, etc.), les comunitats educatives han estat representades fonamentalment per professorat i altres persones professionals que no pertanyen al claustre però que desenvolupen la seva tasca als centres educatius (educació social, integració social, etc.) i entitats i altres persones expertes en coeducació.

Paraules institucionals

La Jornada comença amb paraules institucionals que ens donen la benvinguda a l'acte i posen en valor el compromís polític amb la coeducació.

Aquestes primeres paraules s'adrecen a posar sobre la taula alguns objectius que es poden assolir amb la introducció de la coeducació, a donar importància a les persones que poden contribuir amb aquesta incorporació de manera transversal i a posar l'èmfasi en potenciar el treball conjunt i col·laboratiu per a assolir un objectiu comú.

La coeducació com a camí per a:

- Acollir
- Canviar els estereotips des del treball amb les infàncies
- Revisar l'orientació sexista curricular
- Donar les mateixes oportunitats i assolir la igualtat de drets a créixer i aprendre.
- Combatre la segregació escolar.
- Sacsejar allò establert i lliurar-nos de paraules com ara capacitisme, masclisme, lgbtifòbia, classisme, racisme, edatisme.
- Lluita i prevenció de les violències masclistes i lgbtifòbiques.
- Posar fi a la discriminació i les violències de manera àmplia.
- Modificar les conductes masclistes.
- Trencar amb la reproducció i la perpetuació dels valors i les creences masclistes.
- Prendre consciència de com les desigualtats ens travessen.
- Transformar l'estructura patriarcal.
- Canviar la nostra cultura basada en la violència.

- Assolir canvis significatius que portin a la transformació social.

La coeducació com aposta transversal i col·laborativa:

- A aquesta jornada, la sala està plena. S'ha fet amb la col·laboració de quatre ens municipals i estan participant, professorat, personal tècnic, educadores, regidories i entitats.
- És una demanda, una necessitat i una reivindicació de les comunitats educatives i també de les institucions i les administracions públiques.
- Existeix un marc legal que ens empara, el que vol dir, que hi ha una decisió democràtica darrere i un consens.
- Tenim un objectiu comú: la incorporació de la coeducació de manera transversal a les comunitats perquè la coeducació s'apliqui a tots els àmbits de la vida.
- És un feina que requereix la corresponsabilitat: necessitem recursos personals, tècnics i de finançament.
- Hem de pensar de manera col·lectiva per imaginar aquesta col·laboració des dels diferents àmbits. L'aplicació de la perspectiva interseccional és ineludible per cuidar i aconseguir aquesta col·laboració.
- Necessitem generar genealogia, honrar les referents i obrir les portes a les noves aportacions. Hem de prendre de consciència del que hem fet i del que ens queda per fer.
- Hem d'aterrar les propostes i comptar amb el territori. Territorialitzar les propostes vol dir, contextualitzar la mirada.

La coeducació té un context global:

- El patriarcat és un sistema global.
- Les desigualtats de gènere es manifesten en la vida de les dones, de manera simbòlica però també materialment (temporalitat laboral, parcialitat, excedències per cura d'altres, pobresa...).
- La infravaloració de les cures també porta a que sigui una feina no remunerada que desenvolupen les dones i genera pobresa del temps.
- El llenguatge que fem també educa.
- La coeducació pot transformar aquestes desigualtats i discriminacions des de la infància.

Xerrada de la Katy Pallàs-Picó

La Katy ha compartit la seva experiència i expertesa en un xerrada on facilita un marc des del qual poder aplicar la coeducació tenint en compte el sistema sexe-gènere i les seves categories.

Rescata la idea de coeducació com a pedagogia crítica que parteix del reconeixement de totes les persones i que contempla un enfocament inclusiu i divers del sexe i el gènere que trenqui el binarisme i el biologicisme.

Posa el focus en les múltiples opressions, en la necessitat d'una mirada interseccional i en la importància de desmuntar el sistema androcèntric i heteropatriarcal.

Ens parla de la identitat des de la diversitat i la revisió de les categories essencialistes. De dignificar les persones que tradicionalment han estat violentades i reconèixer les seves aportacions.

També ens proposa una mirada cap a les violències que no contempli sempre una mirada reactiva sinó que conegui l'arrel d'aquestes, que posi el focus en la socialització diferenciada, en la masculinitat hegemònica, en la cultura de la violació, en l'estigmatització de les persones LGBTI, etc.

Proposa moltes maneres de transversalitzar la coeducació i ens dona recursos i paradigmes que ens poden servir per portar-la a terme. Algunes qüestions que destaquem per aquesta relatoria:

- Que l'educació afectivo-sexual tingui presència al currículum. Respecte, empatia, benestar, cura, confiança, haurien de ser paraules presents en aquesta educació.
- Paradigma dels ecofeminismes i de la diversitat com a marc que suma.
- Buscar referents, imatges, llenguatges que se surtin de la norma.
- Treballar amb les famílies, escoltar i dialogar.
- Posar les emocions i les cures al centre, reforçar els referents d'homes com a possibles cuidadors, potenciar l'existència en harmonia amb persones i planeta.
- Aprofitar i comptar amb els vectors curriculars.
- Treballar des de cercles concèntrics: al centre l'alumnat, i de dins cap enfora: professorat format, projecte de centre i famílies.
- La importància de quotidianitzar aquesta perspectiva.

Es donen algunes intervencions del públic. La primera es preocupa per com implementar aquestes qüestions a les etapes més primerenques i a l'etapa d'infantil. La segona s'adreça a la implicació de les famílies i en com podem col·laborar. I la tercera reivindica el paper de les educadores socials i les tècniques d'integració a les comunitats educatives. La quarta posa de relleu que algunes coses estan canviant, com a mínim al seu centre de formació professional amb noies que estan accedint a cicles tradicionalment masculinitzats. Per últim surt el repte de la interseccionalitat, el racisme, la interculturalitat i la presència del discurs d'odi de l'extrema dreta.

Taula 1. Experiències

Després de la xerrada amb Katy Pallàs-Picó i les intervencions del públic, es presenten algunes experiències que s'han portat a terme al voltant de la coeducació.

La taula 1 presenta experiències municipals en coeducació on participen regidories i entitats expertes encarregades de portar a terme els projectes. Aquests projectes es basen en una estreta col·laboració i diàleg entre regidories, personal tècnic i entitats expertes:

- Sant Pol de Mar: l'escola bressol com a porta d'entrada perquè és municipal. La necessitat d'escoltar les infàncies i les adolescències i diagnosticar. La continuïtat política malgrat el canvi de govern: la necessitat de procés de llarg i d'aposta municipal.

- Canet de Mar_Coeducanet: aposta política pel diàleg i les trobades. La importància de comptar amb una acreditació que doni reconeixement a les formacions adreçades al professorat. Comunitat educativa i poble. Comptar amb una primera i segona fase.
- El Masnou_ Masnou Coeduca: una primera diagnosi de necessitats. Projecte amb primera i segona fase. La importància de l'acompanyament d'una entitat experta. Procés d'escola i comunitat educativa. Jornades comunitàries obertes a la ciutadania. Les escoles com a espais de trobada.

Taula 2. Experiències

Cap a finals del curs acadèmic 2022-2023 el Departament d'Educació proposa la creació d'una figura de referència als centres educatius que pogués treballar en la prevenció i intervenció en els àmbits de la coeducació, la convivència i el benestar emocional de l'alumnat i, de forma extensiva, de la resta de la comunitat educativa. A principis del curs passat, el 2023-2024, el meu centre educatiu em planteja que pugui ser jo la figura COCOBE del centre (igual que cada centre educatiu de Catalunya designa un/a docent de la seva escola o institut perquè ho sigui) i, alhora, el Departament d'Educació decideix oferir cinc càpsules formatives telemàtiques per parlar de les tres àrees d'actuació. És després d'aquella formació que jo em trobo amb la inquietud de voler aprofundir més en la pràctica de tota la teoria donada a les formacions i acabo organitzant, amb l'ajuda i visitiplau del Centre de Recursos Pedagògics de l'Alt Maresme, un seminari COCOBE en aquesta zona, que és la que em toca per la ubicació del meu centre educatiu actual. El curs passat, doncs, ens vam trobar un conjunt de docents que se'ns havia assignat el càrrec COCOBE als nostres centres educatius i que necessitàvem posar en comú què fèiem, quins recursos existien i què podíem fer a la pràctica real. Vam començar fent una certa anàlisi diagnòstica de la situació als nostres centres educatius en les àrees de coeducació, convivència i benestar, després vam redefinir els objectius que el Departament d'Educació havia marcat per a la figura COCOBE als centres educatius i, finalment, vam veure quines actuacions podíem portar a la pràctica. Com que les jornades són de coeducació, em centraré a parlar exclusivament d'aquesta part dins del que són les funcions COCOBE. En general, el que vèiem que funcionava als nostres centres educatius sobre el treball en coeducació és el següent:

- Generar consciència sobre l'impacte del gènere en la quotidianitat.
- Implicació dels agents educatius per fomentar un canvi de mirada.
- Implementar pràctiques concretes.

Per exemple:

- Lavabos sense diferenciació de gènere.
- Xerrades a alumnes.
- La pràctica en l'ús d'un llenguatge inclusiu.
- Motivació de l'equip directiu per saber més.
- Esforç en aplicar un llenguatge inclusiu.

- Treballar per la visualització del gènere femení fora d'estereotips.
- El treball des de les tutories.
- Implicació del grup d'alumnes que formen part d'una autoritat local (ganes de fer).
- Projecte de Convivència que puntualment es treballa.

El que no funcionava, però, era el següent:

- El paper de les famílies (com són part del procés i què necessiten treballar-se, què poden aportar...).
- Recursos d'abordatge/implementació de la coeducació/perspectiva de gènere a l'aula.
- Processos de reflexió i revisió individuals i col·lectius (importància del claustre).

Per exemple: -

Participació de/implicació de/canvi de/sensibilització de/obrir la mirada a les famílies.

- Tirar-ho endavant a les programacions.
- Més recursos/dinàmiques per a docents d'aplicació a l'aula.
- Prejudicis. - Por a l'opinió de les famílies davant de certes iniciatives.
- Idees una mica obsoletes de part d'un sector de l'alumnat.
- Llibertat d'expressió de la sexualitat entre cultures.
- Es reproduïen encara molts patrons masculistes: balls en què les nenes «animen» i els nenes d'esforcen...no hi ha reflexió sobre els estereotips que repetim.
- La mirada social.
- Canvi de mirada del claustre.
- A nivell de claustre, conscienciar en perspectiva de gènere.

Més enllà de totes aquestes propostes, el que veiem necessari és que hi hagi més formació al professorat, un lideratge clar des de les direccions de centre per apostar per la coeducació i que hi hagi més espais de trobada entre professionals (no només entre docents, sinó entre diferents agents educatius i socials) per poder pensar col·lectivament propostes de prevenció i intervenció en tot el que fa referència a la coeducació i a la convivència des d'una perspectiva de gènere. A més a més, veiem que no pot ser només un docent que ja té la seva jornada laboral plena de tasques qui s'encarregui exclusivament de tot l'engranatge d'un centre educatiu i creiem que la figura d'un educador social als centres, a jornada completa i en coordinació amb docents COCOBE podria treballar des d'una perspectiva de gènere d'una manera més adequada